

recordem aquí la interpretació del topònim *Besiberri* publicada per Coromines: *baso-be erri* 'lloc sota els precipicis' (cf. *E. T. C.* I, p. 171).

Els compostos i derivats són nombrosos; sense acudir a altres fonts que el dicc. d'Azkue podriem donar-ne una bona llista: *basaban* 'ciruela silvestre', *basokaran* 'endrino', *basarrosatzte* 'rosal silvestre', *basabatzer* 'apartado, desierto', *basabei* 'vaca salvaje', *basabera* 'árboles y arbustos silvestres', *basobera* 'arbolado que producen los montes incultos', *basabere* 'bestia salvaje', *basadi* 'lugar de muchas selvas', *basagatu* 'especie de gato montés', *basagerezitze* 'cerezo silvestre', *basagizon* 'cerrero, montero', *basaguren* 'límite de la selva', *basajaun* 'hombre rústico', *basajaun* 'Señor de los montes', *basailarra* 'guisante silvestre'.

Basaka 'fruta de árbol no injertado', *basaki* 'carne de animal silvestre', *basallur* 'tierras en despoblado', *basamortu* 'desierto', *basarantza* 'espino bravío', *basari* 'marisma', *basasto* i *basoasto* 'asno silvestre', *basatar* 'salvaje', *basaurde* i *basurde* 'jabalí, cerdo montés', *basauri* 'población del bosque', *basazain* 'montero', *basazi* 'salvaje', *baserri* 'pueblo silvestre', *basihize* 'animal salvaje', *basinuzi* i *basoinausi* 'bosque talado', *basoilo* 'gallina silvestre', *basomotz* 'bosque talado', *basopitzi* 'animal salvaje', *basougarazio* 'rana de los campos', *basur* 'rocío', 'fango de los bosques'.

Veiem que *baso*, *bas* i *bas-* són elements que alternen en la llista anterior: *basabera/basobera*, *basajaun/basajaun*, *basaurde/basurde*, *basoinausi/basinuzi*. La gran distància semàntica entre accepcions com 'bosc' i 'precipici' invita a pensar que en la forma *bas-* hagin pogut confluir paraules originàriament distintes, com és ara *bas* 'fang'. No obstant això, tenim la impressió d'estar enfront d'una paraula única amb alternança vocàlica (-o, -a, zero) i gran riquesa d'accepcions. Almenys, però, entre 'bosc' i 'precipici' hi ha unitat semàntica de fons: indret salvatge, poc transitible.

Aquesta arrel ha tingut un considerable descabdellament en l'onomàstica basca, com ho demostra la llista que ens ofereix Mitxelena: «*baso* 'selva': *Basabe*, *Basabil* (*Basail*), *Basabilbaso*, *Basagoiti* (*Basagoytia*), *Basaguchia*, *Basaguren*, *Basaldua*, *Basarrate*, *Basarte*, *Basauri*, *Baseta*, *Basoa*, *Basoalde*, *Basoaldo*, *Basoco*, *Basoeta*, *Basozabal*, *Basurco*, *Basurto*, *Unibaso*, *Villabaso* etc.» (Apellidos, 137).

Però no solament en basc ha estat creativa aquesta arrel. Degué ser comú també a l'ibèric i a l'aquitànic. En l'antiga onomàstica hispànica es troba ben representat l'element *Baes-* o *Bais-*: *baisebilos* (Empúries), *baisetas* (Sinaques), *aiunibaiseace*, *belasbaiser* (cf. J. Siles, *El léxico de las inscripciones ibéricas*, 283 i 284), *Baesisceris* (*CIL* II, 6339), *Baesadine* (Titus Livi XXXIII, 44). També hi tenim testimoniat, *basero-*: *baserokar*, *baserokeiunbaida* (plom de *La Serreta*, Alcoi (cf. Siles, *El léxico*, pp. 378 i 379). Vegeu-ne més en els articles *Bassella* i *Beixesarri*.

Per la banda de l'aquità, els testimonis de què disposem no són menys nombrosos ni segurs. Prop de Gourdan, al Comenge, hi ha el congost i l'església de *Basert*, i precisament allà es va trobar una inscripció

(*CIL* XIII, 85) amb la següent dedicatòria al déu aquitànic *Baesertis*: «*BAESERTE / DEO / HARBLEX / HARS I F(ilius) / V.S.L. M.*» (cf. Mitxelena, *Textos arcaicos*, p. 17). J. Caro Baroja relaciona amb aquest els noms aquitans *Baisothar* i *Baesella* (*Homenaje a J. de Urquijo* II, 1949, pp. 113-114).

BAS. Territori de l'antic vescomtat de Bas, depenia dels comtes de Besalú. És una comarca natural que ocupa la plana compresa entre els contraforts orientals i meridionals del Puigsacalm i la vila d'Olot, enfilant-se pels escarpats vessants de ponent i llevant, i elevant-se cap a migjorn amb serres internes i laterals cada cop més elevades.

Hi ha diversos nuclis de població, el nom dels quals al·ludeix a aquesta entitat geogràfica i històrica: *Sant Esteve d'en Bas*, *Els Hostalets d'en Bas*, *Falgars d'en Bas*, *Sant Privat d'en Bas*. Al terme de Sant Esteve es troba l'antic castell d'en Bas, que segons C. A. Torras «és el guaita vigilant de la comarca y podien des d'allí els senyors d'en Bas esguardar anhelosament tots llurs dominis» (*Comarca d'Olot*, p. 150).

DOC. ANT. a. 871: «in Base locum qui dicitur Olotis» (Abadal, *Cat. Car.* II, 172.12); a. 898: «in valle Basse villam quae dicitur Sancti Stephani» (Abadal, *Cat. Car.* II, 369.22).

Comunicades per l'amic arxiver Puigdevall tenim les següents dades: a. 957: «ipsum nostrum alaude quem abeo in comitatu Bisuldunense in valle Basso» (Monsalvatje XI, doc. CXIV, pp. 187-188); a. 958: «et ipsum alodem quod merebat habere in valle Basso» (Villanueva XIII, ap. XVI, p. 248); a. 972: «in pago Bisuldunense, in valle Basso» (Monsalvatje V, ap. XI, p. 52); a. 977: «cum alodo quod ei dono in Basso» (Monsalvatje XI, doc. CLXIX, p. 227); a. 977: «Similiter dono post obitum meum in Bassinense terram» (*Marca Hisp.*, colle. 921).

Més tard tornem a trobar moltes cites de la forma *Basso*, a. 982: «in valle quae vocatur Basso, locum quae dicitur Ingelatus» (Abadal, *Cat. Car.* II, 173.18); a. 1000: «Et in Basso ipsa villa» (*Marca Hisp.*, col. 956); a. 1243: «vice-comitatu Bassense» (Hinojosa, 279). Al cens de 1359 trobem: «Sent Anthoni de Bas» (*CoDoACA* XII, 94) i «parròquia de St. P. de Falgas del terme de Castell de Bas» (*CoDoACA* XII, 82). L'any 1615 apareix mencionat un tal «Sivera d'En Bas» (*AORBB* IV, 228) i en una relació castellana de 1616 es parla de les «montañas de *Anbás*» i de «Santisteban de *Anbás*» (*AORBB* IV, 214 i 216).

En fi és versemblant que la dada històrica més antiga és la que ens dóna Ptolemeu (II, 6.70, p. 175) en citar *Βάσις*¹ com un lloc dels *Καστελωνοι* que ell mateix, d'acord amb tots els arqueòlegs, situa a l'extrem Nord de la Tarraconense; o sigui a ponent dels *Ἰνδιχέται* 'Indigetes'.

ETIM. No ens ha de fer escrúpol l'etimologia basca que hem proposat. Potser els antics pobladors d'aquesta zona eren ja força diferents dels bascos de Navarra o de Ribagorça i probablement tindrien moltes coses en comú amb els ibers de la costa catalana.